

ACC. N:R. M. 6497:1-38
Landskap: Småland Upptecknat av: Pikula Kallsten
Härad: Kungälv Adress: Järnvägs 2/ Alvesta
Socken: Kederslöv Berättat av: Karl Gustaf Petersen
Uppteckningsår: 1940 Född år: 1872 Kalasvik

1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stjärnor och stjärnbilder.

H. G. 15

Beträffande berörda ämna har jag uppsökt en del äldre personer i Kederslöv och förhört dem vad de känner till om stjärnor och stjärnbilder. Deras kännedom om stjärnorna är dock inte alltför stor, men en del märken och benämningar har bräats.

Ett sådant uttryck som tugel känner inte sagesmännen till, däremot har uttrycket stjärnskepp förekommit. Någon benämning med betydelsen himla kropp har verkligen inte funnits. Sagesmännen vill göra gällande, att för de

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6497:1-38 2

Landskap: Småland Upptecknat av: Timhelm Karlsson
 Härad: Finnevid Adress: Färnäsgr. 2, Alvesta
 Socken: Nederslöv Berättat av: Karl O. Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Kalasvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gamla skisbrods solen månen och stjär-
 norne. Att det var stora himla kroppar
 eller planeter som läpte sina jämna be-
 nos genom världensrymden, var det inte alla
 som visste. Själva har jag pratat med en
 och annan gammal om jorden, och de har
 svårt för att tro att den är ett stort
 rent blad som med en väldig fart ru-
 rar fram genom stjärn. Så skilt väl minns
 jag en gubbe, som kallades för Bellman
 som absolut trodde att jorden var platt
 som en pan-kaka och att vi bodde på den
 sidan som var uppåt. På den andra sidan
 kunde ingen ha för då skulle han väl

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6497:1-38 3

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsq. 31, Alnäs
 Socken: Pederstads Berättat av: Carl Gustaf Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Kalmarrik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ja nej, kände Bellman. Och att en del
 av stjärnorna är större än jorden skul-
 le man aldrig kunna få honom att tro.
Karlabagnen. Den mest välkända
 stjärnbilden bland allmogen, är utan tvi-
 vel Karlabagnen. Karlabagnen kan bar-
 nen utpeka redan innan de börja gå
 i skolan. En del säger eller sade förr
 att det var i Karlabagnen profeten Elia
 for upp till himmelan. Någon annan be-
 nämning än Karlabagnen är knappast
 känd på denna stjärnbild. Att Stora Björn
 är samma stjärnbild, är det inte många
 som vet.

Skriv endast på denna sida!

4

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Tilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägsst. 21, Alvesta
 Socken: Hederslöv Berättat av: Karl Gustaf Petersen
 Uppteckningsår: 1940 Född år: 1872 i Kalasevika

4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Utttrycket Stora Karlavagnen har inte använts, ty man har inte trott om den lilla Karlavagnen. Om Karlavagnens olika delar har man haft sådana benämningar som hjulet, hjulen, dräkten och skackeln. När man gett i frågobärande stjärnledd kommit Karlavagnen är inte känt. Att man kallat stora Karlavagnen för stjärnstjärna har inte förkommit. Däremot kallas lilla Björn för stjärnstjärna. Namnet Lilla Björn är relativt okänt bland den äldre allmogens i orten. På lilla Björn finns inga sådana benämningar som hjulen, skackeln etc. Det

Skriv endast på denna sida!

5

ACC. N.R. M. 6497:1-98

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekka Karlfors
 Härad: Finspång Adress: Järnvägs 2, Alnsta
 Socken: Kederslöv Berättat av: Karl Gustaf Pettersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år: 1872 i Karlavik

5

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ja berodde naturligtvis på att inte stjärn-
bilden kallades för "vagn."

Polsjärnen har benämnts nord-
stjärnan. Den är alltid i norr och var
för de gamle ett säkert tecken när de vil-
le orientera sig riktigt i vädretrecken.

Om vagnstjärnan har man inte talat.

Orion är ej heller mycket antalat
men en del av dess efterfrågade benäm-
ningar äro kända. Bland annat äro de
både benämningarna De tre vise männen
och Mass Sten kända. Även Skäthman-
nen är en känd benämning. Har man
spädd med hjälp av denna stjärna är inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6497:1-32 6

Landskap: Småland Upptecknat av: Filip Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Söravägar 2, Alvesta
 Socken: Addestor Berättat av: Karl Gustaf Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kalasvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

känt. Bland öarigt som sft. prägas be-
tröffande Orion äro Teillingarna kända.

Såsom förut omtalats kallades Lilla
Björn för sjutjärnen.

Vener är morgon- och aftonstjärnor.
"Vindfäreen" är inte känd som namn på den-
na stjärna. Oadratteu, jungfrans stol,
Stjärnskopa, äro inte kända, sj heller Oen-
huvad eller Soanen.

Meteorerna kallas för kometer, även
har de kallats för kometstjärnor. En
komet tilldrag sig alltid stor uppmärk-
samhet hos den gamla allmänheten, därför
att det stod obkänt i skriften att på

4

ACC. N:R. M. 6497:1-33

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelle Karlsson
 Härad: Bunnsväld Adress: Jämvägsq. 2/ Allarsta
 Socken: Pederstätt Berättat av: Karl Gustaf Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kalmarvik

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sistare skulle det ske beken i so-
len, månen och stjärnorna. Benämningen
vis-stjärnan är inte känd.

Vintergatan kan kallas för vinterbrä-
tan. Dömet ut inte sagesmännen om någ-
ra olika namn på dess olika delar. Torst
nämnde Bellman brukade ta tygon från vin-
tergatan och han kallade dess fläckar för
"klompans på vinterbratan". Om vintergatans
stjärnor framträdde skarpas är vanligt så
skulle det betyda omslag i vädret.

H. Stjärnarnas utseende och rörelser.
A. Om stjärnorna synas klart en kväll
 så heter det: Då va så stjärnasklart

ACC. N.R. M. 6497.1-38 8

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Tinneneald Adress: Sämsö 2/ Klara
 Socken: Pederslöv Berättat av: Karl Gustaf Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Klasavik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

å graunt.

1) subst.: Stjärnätter, stjärnskåddar, stjärnskådder, stjärnskådder.

2. Adj.: Stjärnarna är klara, stjärnarna är glimmande.

3. Verb.: Stjärnarna blinka, glimma, blänka, tindra, lysa.

B. Stjärnarna synas dunkelt.

1. adj.: Stjärnarna är bleka, dunkla, mörka.

C. Stjärnarna börja att synas: Stjärnarna brytas.

D. Stjärnfall: Stjärnfell, stjärnfell

2. verb.: Stjärnarna falla, stjärnarna falla.

De fall i går kväll var en stjärnfall.

Skriv endast på denna sida!

9

ACC. N.R. M. 6497:1-99

Landskap: Småland Upptecknat av: Nikolaus Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnåggsg. 2, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Karl Gustaf Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kalmarvik

9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

III

Tro om stjärnornas rörelser, uppkomst-
sågar m. m.

Den gamla allmogén trodde allmänt
att stjärnorna stodo i det närmaste stilla
på himmelen, liksom de trodde, att
jorden alltid stod stilla.

När stjärnorna föll, d. v. s. ned stjärn-
fall trodde man, att det var stora stjär-
nor som föll ned till jorden. Tron min egen
barndom minns jag, att jag en kväll
besökte en gammal man som bodde
i en liten stuga ett stycke från mitt
hem. På en äker ett stycke från stugan

Skriv endast på denna sida!

16

ACC. N:R. M. 6497:1-33

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Korkbom
Härad: Kinnevald Adress: Järnvägs g. 21, Alvesta
Socken: Federlös Berättat av: Darl G. Petersson
Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Katolsvik

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lög det en glashit och glittrade och
blänkta i den mån- och stjärnklara
kvällen. "Då ä säkert en stjärna, som
här kallet me från himmelen, sade den
gamle mannen. "Då komma nok te ä
båa nåsnting makelitt."

Om det i bygden bratts att brallme
björsmör m. m. kommit ned från stjärnor-
na kon sagesmännen icke säga. De ha
aldrig något sädent.

De gamle funna en ok annan gång
stenar, som de trodde hörde sig från
någon stjärna, som fallit ner. Dessa
stenar kallades för meteorstenar.

Skriv endast på denna sida!

21

ACC. N.R. M. 6497:1-98

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Skaraborg Adress: Järnvägg. 2, Alvesta
 Socken: Federö Berättat av: Karl G. Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Federö

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så som det anmärktes i frågesporten
 trodde de gamla att stjärnorna i visse
 eller något fall kunde flytta på sig. Sö-
 lando trodde den gamle allmogen även
 i Federö, att Venus flyttade på
 sig då den övergick från morgon- till
 aftanstjärna eller tvärt om.

Att det skulle vara andra stjärnor
 än de nuvarande för synsöfladen kan
 man inte hälsat om i bygden.

Enligt en sägen, som är känd i Fe-
 derö skall stjärnorna uppträda mit-
 genom att här eller gått över himla-
 velent och stått här på detsamma med

12

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekka Karsten
 Härad: Binnvåld Adress: Järnvägs E. Olsson
 Socken: Pederstäv Berättat av: Karl G. Petrusson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kallsuik

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sin käpp. Man berättar sålunda saligt
 denna sägen att det var Guds himmel
 som lyfte igenom.

Någon sägen om någon viss stjärnas
 uppkomst är inte känd. Ej heller torde
 några stjärnlikar ha förskannit. In
 det uttryck i folkmålet är förknippa-
 de med stjärnarna. Exempel: "Då å lio
 omöjligt som å sa me kemmelsens
 stjärna." Läsare säger om den allra ästa
 om han kan tru, att han är född under
 en lycklig stjärna. Likaså säger
 man "att då stjärnorna skrevet i stjär-
 narna."

Skriv endast på denna sida!

13

ACC. N.R. M. 6497:1-99

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekka Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnåsg. 21, Alvesta
 Socken: Ädeslövs Berättat av: Karl G. Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kalmar län

13

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om en som hade god förmåga att
 ta tydol av stjärnorna sade man att
 han var "styv i ö kika i stjärnorna".

IV

Gamla allmogens stjärnbilder

Den gamla allmogen trodde att det
 betydde mycket för en människas an-
 der vilken stjärna han var född. Lages-
 männen kände dock inte till något om
 vilka öden, det innebär att vara född
 under den eller den stjärnan eller stjärn-
 bilden. Skadligt eller mindre lyckosamt
 ansågs det emellertid vara, att vara
 född under Kräftan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6497:1-38 14
Landskap: Småland Upptecknat av: Pekka Karlsson
Härad: Kinnared Adress: Järnvägg. 2/ Alensta
Socken: Fädeslöv Berättat av: Karl J. Pettersson
Uppteckningsår: 1940 Född år: 1892 Fädeslöv

14
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

V

Bestämningar av vädertreck och
tid på dygnet.

Det säges i bygden att när man
får skulle bygga kyrka så bestäm-
de eller fastlag ritningen med hjälp
av Fästjärnan eller Nordstjärnan. Vid-
re har man rättat rättat sig efter
Nordstjärnan om man varit vilt och
söla de blivit i bekant och något väg-
ledande märke. Mina sagesmän har
märkt att man får bestämt tiden med
hjälp av stjärnorna, men har detta gått
till rätta de inte.

Skriv endast på denna sida!

75

ACC. N:R. M. 6497:1-98

Landskap: Småland Upptecknat av: Alfred Karlsson
 Härad: Kinnarvåld Adress: Jönköping 21, Almqists
 Socken: Rödeslöv Berättat av: Karl G. Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Kalasvika

15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

VI

Väderleks- och årsmärken.

A. Väderleksmärken.

Att förut säga väderlägen genom att
 gå i Vintergatan kallades för att "si-
 va venterbrätor bäar." I Vintergatan
 kunde de äldre se om det skulle
 bli kall eller mild vinter.

Om solen i Vintergatan var
 man inte borta talas. Var det stjärn-
 klart julnatten skulle det bli bra
 åring det kommande året. När stjärnorna
 gnistade så blev det kallare, hade man

ACC. N:R. M. 6497:1-99 16
Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Pederstoe
Uppteckningsår: 1940
Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
Adress: Jönköpingsg. 21 Alingsås
Berättat av: H. G. Petersson
Född år: 1872 i Kalmarvik

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. Årsmärken.

Behräffande årsmärken se föregående.

VII

Työer rörande människors

levnad m.m.

1 bygden har inte funnits någon som kunnat läsa människarnas öden i stjärnorna, åtminstone känner inte sagomännen till att så varit förhållandet. Sådant uttryck som: "Han är född under en lycklig stjärna", eller "Han är född under en olycklig stjärna" finnes i språket och användes stundom, när man betä-

Skriv endast på denna sida!

14

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelleken Karlsson
 Härad: Kianebeld Adress: Järnågg. 21, Olofsbo
 Socken: Kianebeld Berättat av: Karl G. Pettersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 Kallvik

17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var, att en person har tur eller
 otur. I bygden har man fått höra
 att en stjärna trädde ner en män-
 nisko födes, men att den släckes
 när hon dör. Likaså berättade man,
 att det man önskade sig sedan
 man såg att stjärnfall skulle gå
 i uppfyllelse. Ensomma tecken i solen
 månen eller stjärnorna ingav
 alltid en viss förutspåelse. En
 sällförmätkelse exempel berättade
 alltid ett ont år, berättade man. Ba-
 ren fick inte peka mot stjärnor-
 na, ty det tyckte inte Gud om, de-

Skriv endast på denna sida!

18

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköpings län, Alberts
 Socken: Kädeslösa Berättat av: Karl G. Petersson
 Uppteckningsår: 1740 Född år 1892 i Kädeslösa

18

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

des det. Stjärnorna uppfattades; viss
 man såsom heliga väsen, därför att
 de befann sig på himmelen nära
 Guds egen Bönung. Uttrycket att
 det är en själ, som för till Gud
 när en stjärna faller, är känt
 i bygden. Karlavagnen har inte
 kallats för själarnas vagn, ej
 heller har man sett Karlavagnen
 i samband med åskan.

VIII

Magiska åtgärder m. m.
 En del magiska åtgärder i samband
 med stjärnorna torde förs ha följt

Landskap: Småland
Härad: Hinnesvold
Socken: Hedeslöv
Uppteckningsår: 1940

ACC. N:R.

M. 6497:1-98

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

19
Pekker Karlsson
Jernvägsg. 21, Bloms
Karl G. Petersson
1872 Kolosvik

19
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Pommit. Vid vissa sjukdomar, som be-
tadus genom tralldomskonster, brukade
man även taga stjärornas ställning med.
Så länge skulle det eller det göres kl.
12 en natt då stjärnorna lyfte. Vi sa
n. påstår, att det fannits folk som
skjutit mot stjärnorna för att få
jaktlycka. Att så i kräftan bröda
man icke vara bra, emedan på den
då förstades av mask. Likaså sade
man, att den man skulle gifta sig
med borde vara född i samma stjärn-
bild som en själv om äktenskapet
skulle bli lyckligt. Att man skul

Skriv endast på denna sida!

20

ACC. N:R. *M. 6497:1-38*

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Pilken Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Jönköpings 21, Albesta*
 Socken: *Vidussjö* Berättat av: *Karl Gustaf Plansson*
 Uppteckningsår: *1940* Född år: *1892 Kalasevik*

20

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

stödja piger i jungfrun eller lämna stu-
 den i Oden är inte känt. Förr trodde
 man att det inte var bra att säga
 stjärnorna. Det var synd, ty- Bäst
 de ville inte att människans skulle
 ta sig för på stora uppgifter.

ACC. N.R. M. 6497:1-33

Landskap: Småland Upptecknat av: Wilhelm Karlsson
 Härad: Kivnevald Adress: Järnväggsg. 2, Alensta
 Socken: Lederstäv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Lederstäv

37.21
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Sektion II Byggnadsformer och detaljer.
 Lista 38. Sommarfåhus, herdestjäl och väk-
 tarstugor.

Rtn. II: 38

I Lederstäv har använts sommarfåhus
 å gårdarnas utmarker. Odenstlands till st.
 har det mesta av sina utmarker belägna i
 ett stort område söder om byn. Detta om-
 råde kallas Odenstlands Skult. Här har se-
 dan länge funnits sommarfåhus för kor
 och ungdyr. Varje gård i byn har i detta
 område huvudparten av sin skogsmark
 och en del av den har även en del odlad
 jord på ifrågakommande område. Här var for-
 dom gott sommarbete för kreaturen, vilka

Exc. N. N.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Thdeslöv

Uppteckningsår: 1940

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Helmer Karlsson

Järnvägsgr. 21, Alaveto

Johanna Petersson

1892 i Thderslöv

22

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

släpptes hit i mitten av maj eller den
1 juni. Varje bonde hade sin kagmark in-
kognad och några herdor eller särskilda
djurvårdare behövdes sålunda inte. Men
då en del av härderna även släppte kor
som mjölkade på sommarbetet hade de även
behov av sommarfåhus. Flera sådana fanns
på området. På prästerna insläpptes kreat-
sen i dessa fåhus och korna mjölkades.

På nästan unga korna stå inne och sedan
de efterföljande morgon mjölkats släpptes
de ut på betet. Ett dylikt fåhus benäm-
des i de flesta fall "sammilaggån" (sommar-
ladugården). Sommarfåhusen hade privata

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6497:1-33

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekken Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnåsg. 2, Alvesta
 Socken: Federlöf Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1898 Federlöf

23
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

ägare och ett dylikt hus ägdes sålunda
 inte av flera bönder gemensamt.

B. Sommarfästaren låg vanligtvis i nå-
 gon hänt av bondens köge, vid en åker-
 lycka eller dylikt. Det fanns ju flera
 tärp i skogen och det kunde även kän-
 na att det fanns fästhus uppförda i när-
 heten av dessa tärp. I många fall vara
 skogstärporns bönderna behjälpliga med
 kreaturen och utövade en viss tillsyn
 över dem. En del av bönderna hade gans-
 ka många kor på bete och det blev ibland
 för tungt för pigan, som vanligtvis skötte
 mjölkningen, att bära hem mjölken till

Skriv endast på denna sida!

24

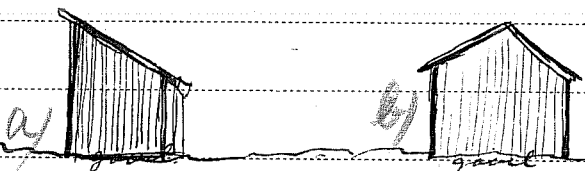
ACC. N.R. *M. 6497:1-98*

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Peter Karlsson*
 Härad: *Pigresåla* Adress: *Jämsågg. 21, Ålvasta*
 Socken: *Pederslöv* Berättat av: *Johanna Petersson*
 Uppteckningsår: *1940* Född år *1842* i *Pederslöv*

24
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

gårderna. Man hade därför i vissa fall små
 två hjuliga kärror på vilka mjölken drag-
 ken.

C. Samma fåkassa para i ke knuttimra-
 de eller byggda i skiftesverk. De vara
 av träder. Typen var av två slag. An-
 lingen vara de hade byggda som en
 vanlig bad eller också para de byggda
 med byggås.

Ovanstående figurer säker att ge en bild av
 de på arten förekommande typerna av sommar-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6497:1-138 25

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Skinevåld Adress: Joravägg 2, Alvesta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johanna Petrusson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fåkar.

4. A. Som framgår av ovanstående anteckningar förkomma två typer av sammorfåkar samtidigt. Några väktarstugor ^{eller} hus-
 bestjul funnas inte.

B. Alla de två typerna vor den utan
 ryggås den vanligaste.

5. A. Sammorfåkuret användes varje
 sommar, så länge barna voro släppta på
 bete i hägarna. Under övriga delar av året
 stod det obegagnat. I detta samman-
 hang kan antalas att fören aldrig släp-
 tes på bete i dessa utmarker. Vanligtvis
 hade man särskilda fjörökagor närmare

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Fickesläv

Uppteckningsår: 1940

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Karlsson

Färnäsgr. 21, Alavets

Johanna Petersson

1842 Fickesläv

26
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göden. Fäsen fäddade tatarer gödes göder
än den övriga bestasen, vilket troligt-
vis var en bidragande orsak till att
inte de kunde släppas på samma som-
marbete som de övriga kreaturen. I få-
sakagen hade man en liten bad "fau-
raboen" i vilken fäsen fingo gå in över
natten. Badens ingång, som saknade dör,
var alltid öppen och fäsen kunde oålmä-
da gå in i den när de ville. Det var
ingen som kunde in fäsen i baden om
kvälarne, utan de fingo sköta sig själ-
va. Men de övervållade de dock i
badet, liksom sökte de skog där vid

Skriv endast på denna sida!

27

ACC. N:R. M. 6497:1-98

Landskap: Småland Upptecknat av: Petroleum Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping 21, Alsterö
 Socken: Vidreslöv Berättat av: Johanna Pettersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1877 i Vidreslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2. Regn och såäder.

B. Överstående uppteckningar öfver perioden 1850-1900.

C. När sammefähusen började att byggas i orten, känner icke sågsmännen till, men tror att de begagnats rätt så länge. Sammfähusen vara ju så enkla, en enkel konstruktion och byggdes ofta av bonden själf. I vissa fall anlitas några snickare som hjälp.

D. Sågsmännen äro knappast säkra på att dessa sammefähus begagnades för 1850, men tiller det dock för frägligt att så var fallet.

Skriv endast på denna sida!

38

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Nikolaus Carlsson
 Härad: Björneå Adress: Järnågg 2, Allueto
 Socken: Edslesläv Berättat av: Johannes Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år: 1872 Edslesläv

28

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De har också varit även efter 1900, men på senare tid har en del av dem medri-
 ets. En bidragande orsak till detta är att
 sammalikt i skogsmarkerna också varit
 församrats. Detta ligger på den
 tiden när man ännu icke hade bjudit bruk.
 På senare tiden växer bra gräs, sedan man
 efter det bränt, tagit ett par års-
 skörd av potatis eller råg i samma.
 Tidare har bönderna genom rationali-
 sering av sina jordbruk fått större
 möjlighet att sammanföra sina kor
 hemma vid gårdarna. I vissa berömda
 skogsmarker släpper man sällan nu.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Kedarslöv
Uppteckningsår: 1940

ACC. N:R. M. 6497:1-38

Upptecknat av: Pelle Karlsson
Adress: Järnvägsq. 2, Alvesta
Berättat av: Johanne Petersen
Född år 1892 i Kedarslöv

29
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mera röjra mjälkanter har på sommaren
I dessa marker släpper man numera
kastor, ungdjur och kor som äro rädda.
Dessa djur få vara ute även om växter
na och tillser blott en gång i veckan
av ägarna. Denna förändring av sammanfö-
hållsen har i mångt och mycket skett
under de senaste åren, drottis även.

G. A. Moddelar och upptecknar i orten
Johanne Petersen moddelar, Pelle Karlsson
upptecknar.

ACC. N:R. M. 6497:1-38

Landskap: Småland Upptecknat av: Pillelin Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 2, Alvesta
 Socken: Hedeslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år: 1842 i Hedeslöv

LUNDS UNIV. ³⁰
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Sagor och sägner om hur
kvinnan skapades m.m.

För efterföljande uppteckningar har
 upplysningar lämnats av Karl G. Petersson,
 Hedeslöv, född 1842, m. fl.

Om kvinnans skapelse berättas en sä-
 gen så lydande:

När Vår Herre såg att det inte var
 gott för mannen att vara allena, beslöt
 han att skapa kvinnan som ett säll-
 skap åt honom. Han tog där för ett
 råben ur mannens bröst, för att där-
 an skapa kvinnan. I lustgården befann
 sig även råben, vilken i smyg bekräk-

L. M. F. 23

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Binnestad

Socken: Pederslöv

Uppteckningsår: 1940

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Adress: Järnvägg 21, Alvesta

Berättat av: Johanna Petersson

Född år 1872 Pederslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2
31

Tade Vår Herres göromål. Och när skapa-
ren fått ut benet ur Adams bröst, la-
de han det ifrån sig i obetänksamhet
och gick bort för att utföra någon an-
nan gärning, som icke kunde uppskju-
tas. Så snart råven såg att Vår Herre
oulagonat, bar han snart framme och
snappade till sig reubenet, vilket han
genast började att äppåta. Om en stund
kom Vår Herre tillbaka och såkte att
taga reubenet ifrån råven. Detta lyck-
ades emellertid inte, ty råven
var mycket stark. Vår Herre fick
dock tag i revens snar, vilken

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Kedeslöv

Uppteckningsår: 1940

ACC. N.R. M. 6497:1-38

Upptecknat av: Wilhelm Karlsson

Adress: Järnvägsg. 2, Alvesta

Berättat av: Johanna Petersson

Född år 1892 i Kedeslöv

32

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

under den dragkamp som sedan uppstod,
brast utav den stump som Går Herre
silanda fick i sin hand, skapade han
sedan kvinnan. Rösen har ju alltid va-
rit känd som en av de listigaste av
alla djur och denna egenskap över-
gick även till kvinnan. Han har all-
tid varit känd för sin listig-
het och det heter ju: kvinnans list över-
går ofta mannens förstånd. — ett ordstav
som användes även i Kedeslöv.

I en annan sägen berättas om att
Gud skapat mannen, men att djäva-
len skapat kvinnan. Hur lördag till-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Federlöf*
Upppteckningsår: *1940*

ACC. N.R. *M.6497:1-33*

Upptecknat av: *Pilhelm Karlsson*
Adress: *Järnågg. 21, Alvesta*
Berättat av: *Johanna Petersson*
Född år *1872* i *Federlöf*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gick
är icke känt, men sågus berättas
när man vill framhålla kvinnans list,
vilken lär vara mycket större än
männens.

Om hur "Adamsäpplet" verkligen berättas
att då kvinnan tog ett äpple av kunsta-
rens träd på gatt och åt och gav man-
nen detta, satte han äpplet i halsen. Se-
dan den dagen har mannen "Adamsäpplet"
som ett bevis till minne av den
na händelse.

Att kvinnan inte fick någon skägg-
sakt, när hon skapades, berodde på att
Här Herre visste, att hon inte skulle

Skriv endast på denna sida!

5

ACC. N:R. M. 6497:1-88

Landskap: Småland Upptecknat av: Petters Karlsson
 Härad: Pinnwald Adress: Järnväggsg. 2, Alanta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1910 Född år 1872 i Pederslöv

34.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kunna tåga medan han rakade sig, till
 följd av sin stora talfrångöhet.

Om de olika minniskaraktärernas upp-
 komst säger samliga att de kommo upp
 efter språkförbistring i Babel, andra att
 det blev olika raser efter Noaks söner,
 Sem, Ham och Jafet.

Någon säger om hur elden kom till
 finns inte, ej heller hos menstruationen
 kom till.

Bland sägner om djurens och välfes-
 nas egenhet finns bland annat en
 sägen om hur koren fick klaven läpp.
 Koren kappade en dag helt af förkappan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 6497:1-38 6

Landskap: Småland Upptecknat av: Filken Karlsson
 Härad: Binnesåld Adress: Färnvägs 21, Alenst
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johanne Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Pederslöv

35
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

bes in i en fårscock. Täljden blev att
 fåren bleao rådda och sprunget skräk-
 slagna åt alla håll. Detta tyckte karen
 var så lustigt, att han skrattade
 så länge och hejdöst, att läppen sprek-
 tades och karens blaven läpp.

Om asken berättas att den sköl-
 ver emedan Kriste kars var förfor-
 lizadt av asktrå. En annan sägen
 förtäljes att karsen var gjort av
 el och att alens ved alltså
 dess värt nästan lika röt som blod.
 Även en del historier och mera o-
 anständiga beskaffenhet berättas om

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 6497:1-33 7
 Landskap: Småland Upptecknat av: Niklas Karlsson
 Härad: Binnwald Adress: Järnvägsq. 21, Alvesta
 Socken: Köreslöv Berättat av: Johanne Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1892 i Köreslöv

36
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

De första människarna. Så lunda berättar en djär historis om hur Adam och Eva kom på idén att öva samlag med varandra och så lunda ges upptäckten släktets fortplantning.

Det var en dag i paradiset, när Eva hade tvättat kläder. Adam skulle vara behjälplig vid torkningen av de samma och hon fick så lunda hänga dem till torks på Adams manslem. Om en stund blev mannen kall i lemmen, därför han bad om kvinnans hjälp. Hon stack då in änden av manslemmen i öppningen på sitt eget kvinn-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Pederstorp*
Uppteckningsår: *1940*

ACC. N:R.

M. 6497:1-99

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Pickelm Karlsson
Järnågg 21, Alvesta
Johanna Petersson
1872 Pederstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

argon och håll sålunda upp manslemmen
ända. De stodo emellertid stilla till
dess att det kom en geting och stök
Adam dörbak. Då gjordes hen en käft-
tig rörelse med påföljd att kläderna
fälla till marken, varefter manslem-
men helt gled in i sliden. Lustkän-
slan genom denna beröring var större
än smärtan atav getingens stök, vil-
ket hade den följden att de två
första människorna ofta isko de sam-
lag med varandra. Hade inte getingen
kommit in det ingen som var hen
det hade blivit med förplantningen.

Skriv endast på denna sida

2

ACC. N.R. M. 6497:1-98

Landskap: Småland Upptecknat av: Peter Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järavägg 21, Alavsta
 Socken: Pederslöv Berättat av: Johanna Petersson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1872 i Pederslöv

98
 LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Om hur djävulen kom in i arken
 berättas att han tag ett lamms
 skepnad och lyckades sålunda ta
 sig in bland de andra djur. End djä-
 vulen gjorde för skada i arken är inte
 känt. Om frägelistans övriga frögar
 känner sagsmännan ingenting All.